

**INUIT
PISINNAATITAAFFIINUT
INSTITUTI**

**INUIT
PISINNAATITAAFFII
UKKATARALUGIT**

**2020-21-MI INATSIARTUNUT
NALUNAARUT**

IMARISAI

- 3** SIULEQUT
- 4** ATAATSIMUT TAKUSSUTISSAT
- 6** SULEQATIGIINNEQ INUIT PISINNAATITAAFFIINIK SIUARSAASARPOQ
- 10** ILINNIARTITAANISSAMUT AAMMA INUIT PISINNAATITAAFFIINI ATUARTITSINERMUT PISINNAATITAAFFIK
- 12** INEQARNISSAMUT PISINNAATITAAFFIK
- 14** INUIT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT PAASISSUTISSANIK AMIGAATEQARNEQ
- 16** OQARTUSSAASUNIK ALLANILLU SIUNNERSUINEQ
- 20** NUNANI TAMALAANI NALUNAARUSIAT

INUIT PISINNAATITAAFFII UKKATARALUGIT
2020-21-mi Inatsisartunut nalunaarut

Aaqqissuisut: Nadja Filskov, Lise Garkier Hendriksen, Christoffer Badse
Akisussaasut: Maria Ventegodt, Louise Holck
Nalunaarummi aggustimi 2020-mit juuli 2021 ilanngullugu suliat
ilanngunneqarput.

Kalaallisuunngortitsisoq: Athena Mathæussen
Ilusilersuisoq: Hedda Bank
Assit: Oscar Scott Carl
Naqiterneqarfia: Nuuk Offset

ISBN: 978-87-7570-013-4
e-ISBN: 978-87-7570-012-7

© 2021 Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti – Danmarkimi nuna
tamakkerlugu Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti

Saqqummersitaq una taassumaluunniit ilaa issuagaq erseqqissumik
allallugu niuernerunngitsumi atugassatut issuarneqarsinnaavoq.

Saqqummersitatta paasiuminartuunissaat anguniarparput.
Assersuutigalugu naqinnerit angisuut, titarnerit naatsut, oqaaseqatigiit
ikittut, oqaatsinik avissinerit ikittut, tunuliaqutaa erseqqarissoq aamma
sinaakkusikkat ersarissut atortarpavut. Paasiuminartuuneq pillugu uani
paasisaqarnerugit menneskeret.dk/tilgaengelighed

INSTITUTTI PILLUGU NAATSUMIK

Inuit pisinnaatitaaffii tunngaviumik inatsimmi kiisalu nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissutini, Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata pitutorfiginiarlugit aalajangersimasaanni arlalinni nassaassaapput. Assersuutigalugu inuit pisinnaatitaaffii tassaapput killilersorneqarnani oqaaseqarsinnaatitaaneq, naapertuulluartumik eqqartuunneqarnermut pisinnaatitaaffiik kiisalu inatsisit naapertorlugit eqqartuunneqarinnissamut pisinnaatitaaffiik aamma inatsisit naapertorlugit kikkut tamarmik naligiinnerat pillugu tunngavik. Inuit pisinnaatitaaffii aamma ilinniarnissamut, peqqinnissamut kiisalu najugaqarinnissamut pisinnaatitaaffiupput.

Inuit Pisinnaatitaaffiinut Instituttip suliassaraa inuit pisinnaatitaaffii illersussallugit siuarsassallugillu, kiisalu Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii qanoq naammassineqarnermut nakkutigissallugu. Institutti maajimi 2014-imiilli Kalaallit Nunaanni nuna tamakkerlugu inuit pisinnaatitaaffii pillugit sullissiviuvoq.

Taamaattumik Naalakkersuisut, Inatsisartut kiisalu naalagaaffimmi oqartussaasut allat inuit pisinnaatitaaffii pillugit siunnersortarpagut. Taamaaliortarpugut assersuutigalugu inatsisissatut siunnersuutit nutaat inuit pisinnaatitaaffiinut naapertuunnersut nalilersornerisigut. Aammattaaq nunani tamalaani kattuffinnut soorlu NP-mut Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit pissutsinik nalunaaruteqartarpugut.

Sulinitinnut pingaaruteqartumik ilaavoq Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik peqatigiiffinnillu suleqateqarneq, tamatumani pingaartumik Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffiinut Siunnersuisoqatigiinnik. Suleqatigisartakkagut Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit unammillernartut annertunerpaat qaqilernissaannik suliaqarnitsinnut atatillugu imarisassanik, ilisimasanik siunnersiueqatigiinnermillu ilanngutassiissuteqartarput. Siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu suliaqarnitsinnik anguniagaavoq, Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni inuit pisinnaatitaaffii kiisalu inuit pisinnaatitaaffii pillugit periuseq pillugit ilisimasanik tunngavissiiinissaq, taamaasilluni Kalaallit Nunaanni nuna tamakkerlugu inuit pisinnaatitaaffii pillugit instituttimik pilersitsisoqarsinnaassammat.

Institutti ukiut tamaasa suliaqarnerput pillugu kiisalu Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit ineriartorneq pillugu Inatsisartunut nalunaarusiortarpoq.

Aammattaaq ukiut tamaasa Folketingimut nalunaarusiortarpugut, tamatumani ukiumi kingullermi ingerlasimasumi suliarisimasagut saqqummiuttarpagut. Uani paasisaqarnerusinnaavutit [menneskeret.dk/beretning](https://menneskeret.dk/). Peqatigitillugu Danmarkimi inuit pisinnaatitaaffii pillugit pissutsit killiffiusut takussutissiarisakkagut ukiumoortumik nutartertarpagut uani menneskeret.dk/status.

SUMMARY

The Danish Institute for Human Rights has since May 2014 functioned as the National Human Rights Institution for Greenland. In accordance with our mandate, we are obligated to submit an annual report on our activities to Inatsisartut, the Parliament of Greenland.

We cooperate with various authorities and civil society organisations in Greenland and in particular with the Human Rights Council of Greenland on promoting and protecting human rights.

In 2020-2021 we have, among other things, conducted the following activities:

Public consultation memos and advice to authorities, civil society etc.:

We have reviewed 25 items of draft legislation or government reports with human rights relevance from August 2020 until 1 August 2021.

- We have participated in and presented at council meetings and theme meetings hosted by the Human Rights Council of Greenland.
- We have collaborated with the Human Rights Council of Greenland on publishing a status report on the right to housing and a status report on the right to education and human rights education.
- We have partnered with Ilisimatusarfik – University of Greenland – and the Human Rights Council of Greenland for the next four years to develop digital learning materials and courses on human rights in a Greenlandic context.
- We have established an office in Nuuk, and our colleague there will work together with our partners on strengthening and maintaining knowledge on human rights in Greenland.

International reporting:

- In collaboration with the Human Rights Council of Greenland, we have reported on challenges with discrimination and violence against women in Greenland to the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women. We have also presented our recommendations in meetings with the UN, along with the Council of Gender Equality in Greenland.
- In collaboration with the Human Rights Council of Greenland, we have made recommendations to the UN Human Rights Council in preparation for the Universal Periodic Review of Denmark, Greenland and the Faroe Islands. The UN Human Rights Council reviewed Denmark, Greenland and the Faroe Islands' efforts to fulfil its human rights obligations. Together with the Human Rights Council of Greenland, we have described some of the main challenges with human rights in Greenland and recommended how the human rights situation can be improved.
- As preparation for the Universal Periodic Review of Denmark, Greenland and the Faroe Islands, we have participated in a public hearing in Nuuk hosted by the Greenlandic Ministry of Foreign Affairs and the Human Rights Council of Greenland. We have also hosted a virtual meeting for ambassadors from several countries where issues in Greenland and Denmark were discussed.
- We have also contributed to other processes in the UN, such as a General Comment regarding the rights of indigenous women and children from the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women and a study on children's rights facilitated by the Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples.

SIULEQUT

2020-mi kalaallit 22-t statsministerimit Mette Frederiksen-imit Danmarki sinnerlugu pisortatigoortumik utoqqatserfigineqarput. Ukiut 70-ingajaat qaangiupput, qallunaat misileraanerannut atatillugu utoqqatserfigineqartut meeraallutik ilaqtaminnit avissaartinneqarmata: "Illit, pisinnaatitaaffit imaluunniit inissisimanerit pingaarnerpaatinneqarsimanngillat," statsministeri kalaallinut 22-nut saaffiginnissummini taama allagaqarpoq.

Meeqqat pisinnaatitaaffii misileraanermik qaangiinnarneqarput. Uagut, ullumikkut tamanna iliuseqarfigisariaqarparput.

Taamaattumik pingaaruteqarpoq, Inatsisartut ukiuni tamatumani, 2020-mi, akuersissutigimmassuk, Kalaallit Nunaanni NP-p Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutaanik tamarmiusumik eqquutsitsinissamut iliuusissatut pilersaarummik Naalakkersuisut suliaqassasut. NAKUUSA-p ukiuni qulinngortorsiornera, NP-p kiisalu Namminersortutik Oqartussat meeqqat pillugit suleqatigiinnerat aamma malunnartissallugu naleqquttuovoq.

Tunngaviusumik pisinnaatitaaffiit kalaallit meerartaasa inuusuttortaasalu ilaasa suli piviusumik atugarinngilaat. NP-p Aningaasaqarnikkut, Inuttut Atukkatigut Kulturikkullu Pisinnaatitaaffiit pillugit Ataatsimiititaliarsuata Kalaallit Nunaanni ineqarsinnaaneq kiisalu ilinniagaqarsinnaaneq pillugit ernumassuteqarnini oqariartuutiginiuuua. Tamakku tamaasa aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit killiffik

pillugu nalunaarusiani saqqummersinnikuusatsinni nalunaarutigisarnikuuagut.

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttimit aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinnit ilinniartitaaneq pillugu suliaasaqarfimmi killiffissiornerup kingulliup takutippaa, atuarfinni ilinniartitsisut ilinniagaqarsimasut amigaataasut, inuusuttullu ilinniagaanni ilinniarnermik unitsitsinnartarneq annertusoq. Kalaallit Nunaanni kikkut tamarmik inuunerminni periarfissaqartitsisumik pitsaasumik ilinniagaqarnissaminnut periarfissaqartariaqarput.

Danmarkimi Kalaallillu Nunaanni nuna tamakkerlugu inuit pisinnaatitaaffiinut instituttit ukiuni aggersuni Kalaallit Nunaanni sammisanut pimoorussinitsinnut nukiiit suli amerlanerusut atussavagut: Pingaartumik suliaassaraarput Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiinik ilisimasaqarnerup annertusarnissaa tapersersornissaalu. 2021-2024-mut periusssiatsinni ukkatarisat pingaarnerpaat ilaat. Inuit amerlanerit pisinnaatitaaffitik ilisimaarilissavaat, taamaasillutik itigartitsinnaallutillu piumasaqaateqarsinnaassagamik. Taamaattumik suliaasaq pingaaruteqartuuvoq, Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit, Ilisimatusarfik kiisalu Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit peqatigiffiillu allat peqatigalugit kivinnissaanut qilanaarisarput. Atuarluarina.

Louise Holck
Pisortaq

Dorthe Elise Svinth
Siulersuisunut
siulittaasoq

ATAATSIMUT TAKUSSUTISSAT

Kalaallit Nunaanni nuna tamakkerlugu inuit pisinnaatitaaffii pillugit instituttit suliniutit tulliuuttut ilaatigut 2020-2021-mi naammassivagut:

Tusarniaanermi akissutit kiisalu oqartussaasunik allanillu siunnersuinerit:

- Inatsisissatut siunnersuutitut missingiutit kiisalu nassuiaatit inuit pisinnaatitaaffiit attuumassuteqartut pillugit tusarniaaneriit 25-t aggustimi 2020-mit juuli 2021 ilanngullugu suliaaraagut.
- Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinni siunnersuisoqatigiit ataatsimiinnerini aamma sammisat pillugit ataatsimiinnerini peqataasarlutalu saqqummiisarnikuuvugut.
- Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit peqatigalugit ineqarnissamut pisinnaatitaaffik aamma ilinniartitaaneq aamma inuit pisinnaatitaaffiini atuartsineq pillugit pisinnaatitaaffik pillugit killiffik pillugu nalunaarusanik saqqummersitsinikuuvugut.
- Ilisimatusarfik kiisalu Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit peqatigalugit suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummik ukiuni sisamani sivilissuseqartussamik isumaqatigiissuteqarnikuuvugut, taanna suliamik suliaqartut kiisalu atugarissaarnermik suliaqartut piginnaasaannik ineriartortitsinissamut, matumalu ataani Kalaallit Nunaanni pissutsit aallaavigalugit inuit pisinnaatitaaffii pillugit atuartsinermit

atortussanik digitaliusunik suliaqarnissamut tunngavoq.

- Nuummi allaffimmik pilersitsinikuuvugut tassani ataatsimik suleqateqarluta, taassuma suleqatigut peqatigalugit Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiit ilisimasaqarneq nukittorsarlugulu attatiinnartissavaa. International reporting:

Nunani tamalaani nalunaarusiit:

- Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit FN-ip Arnat pillugit Ataatsimiititaliansuanut nalunaarusiornikuuvugut, tamatumani sammineqarput Kalaallit Nunaanni arnanik immikkoortitsisarnermik kiisalu persuttaasarnermik unammillernartut. Aammattaaq NP-mi ataatsimiinnerni innersuussutigut saqqummiuttarnikuuvugut, ilaatigut Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanermut Siunnersuisoqatigiit peqatigalugit.
- Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit Nunarsuaq Tamakkerlugu Piffissakkaartumik Naliliinertut (UPR) taaneqartartumut aallartisarnermi NP-p Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiivnut innersuussutinik suliaqarnikuuvugut, tassani NP-p Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit Danmarkip, Kalaallit Nunaata aamma Savalimmiut inuit pisinnaatitaaffiit eqquutsiniarlutik suliniuteqarnerat misissortussaavaat. Matumani Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiini unammillernartut, siunnersuisoqatigiit

kiisalu instituttip pingaernerpaasutut isigisaat nassuiarneqarput, kiisalu pissutsit qanoq pitsangortinneqarsinnaanersut innersuussuteqartarluni.

- Danmarkip, Kalaallit Nunaata kiisalu Savalimmiut UPR-ianut piareersarnermi Nuummi innuttaasunik ataatsimiitsitsinermut peqataavugut, taanna Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfimmit kiisalu Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinnit aaqqissuunneqarpoq, aammattaaq nunani assigiinngitsunit aallartitanut internetikkut ataatsimiisitsivugut, tassani Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu ajornartorsiutit eqqartorneqarlutik.
- Peqatigitillugu NP-mi ingerlatanut arlalinnut allanut ilanngutassiissuteqarpugut,

assersuutigalugu NP-p Arnat pillugit Ataatsimiititaliarsuanit nunat inoqqaavisa arnartaasa aamma meerartaasa pisinnaatitaaffii pillugit General Comment-imik taaneqartartumut kiisalu NP-p Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaanut atatillugu meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit allaatigisaqarnermut, NP-mi nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit immikkut ilisimasaqartuinit suliarineqartumut.

// Kalaallit Nunaanni nuna tamakkerlugu inuit pisinnaatitaaffiinut suliaqartutut, Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Institutti 2021-mi ilaatigut NP-p Nunap inoqqaavisa arnartaasa meerartaasalu pisinnaatitaaffii pillugit Arnat pillugit Ataatsimiititaliarsuata oqaaseqarneranut kiisalu NP-mi meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit misissuineranut tapiissuteqarpoq.

SULEQATIGIINNEQ INUIT PISINNAATITAAFFIINIK SIUARSAASARPOQ

Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii siuarsarniarlugit tunngavissinniarlugillu Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Inuit Instituttip Kalaallit Nunaanni suliaqartut qanimut suleqatigisarpai.

Siullertut Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit suleqatigaagut. Tamatumani saniatigut ilaatigut Meeqqat Illersuisoqarfiat MIO, Innarluutillit Illersuisoqarfiat Tilioq, Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq pillugu Siunnersuisoqatigiit aamma suliaqartut allat soorlu Namminersortutik Oqartussani Naalakkersuisoqarfiit assigiinngitsut aamma NIIK – Nunatsinni Inuit Innarluutillit Kattuffiat, innarluutillit pillugit suliaqarfiimmi kattuffiit ataatsimoorfiat ingerlaavartumik oqaloqatigisarpagut.

KALAALLIT NUNAANNI INUIT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIT

Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttimut suleqataavoq immikkut pingaarutilik. Siunnersuisoqatigiinnik ingerlaavartumik oqaloqateqartarnigut Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit pissutsinik nakkutiginninnsinnut tatiginartumik tunngavissiippat.

Ataatsimut nalunaarusianik saqqummersitsisarpugut, pissutsit Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut pingaarutilit pillugit, innuttaasut pisinnaatitaaffiisa illersorneqarnerisa

nukittorsarneqarnissaat pillugu oqartussaasunut kiisalu suliaqartunut qitiusunut allanut innersuussuteqarluta. Ilanngullugu NP-mi inuit pisinnaatitaaffii pillugit ataatsimiititaliarsuarnut assigiinngitsunut ingerlaavartumik nalunaarusiortarpugut, Kalaallit Nunaanni pissutsit innuttaasunut iluaqutaasumik qanoq pitsanngoriarsinnaaneri pillugit suliaqarfiit ukkatarilersinniarlugit.

Siunnersuisoqatigiit peqatigalugit instituttip 2020-mi ukiup affaani kingullermi kiisalu 2021-mi ukiup affaani siullermi ilaatigut tusarniaanermi akissutit oqallisigisimavaat kiisalu inuit pisinnaatitaaffii pillugit inissisimaneq pillugu nalunaarusianik NP-mi Arnat pillugit Ataatsimiititaliarsuarmut aamma NP-mi Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit Nunarsuaq Tamakkerlugu Piffissakkaartumik Naliliinerannut (UPR) nalunaarusiorpugut. Peqatigiilluta aamma ineqarnissamut pisinnaatitaaffik pillugu kiisalu ilinniartitaanissamut aamma inuit pisinnaatitaaffii pillugit atuartitsinissamut pisinnaatitaaffik pillugit killiffimmik nalunaarusianik saqqummersitsivugut.

2020-p naanerani Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit Christina Johnsen Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttip siulersuisuinut ilaasortatut nutaatut toqqarpaat. Christina Johnsen Kalaallit Nunaanni siulliulluni innarluutillit illersuisoraat, maannakkullu inatsisitigut siunnersortitut illersuisutullu sulivoq. Instituttip siulersuisuini

2021-mit 2025-mut nammineq toqqakkatut ilaasortaavoq.

2021-mittaaq Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiit ilisimasaqarneq nukittorsarniarlugu attatiinnarniarlugulu suleqatigiinnermik aallartisaanikuuvugut. Ilaatigut Ilisimatusarfik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarfiginikuurput.

ILISIMATUSARFIK

2021-imi Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttip Ilisimatusarfik aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit suleqatigiinnissamut ukiuni sisamani atuuttussamut isumaqatigiissuteqarfigai, taanna siunnersuisoqatigiinni, aalajangiisartuni kiisalu illersuisoqarfinni sulianik suliaqartut, kiisalu tungjuinermik suliffinni sulisut, soorlu isumaginninnermik siunnersortit aamma ilinniartitsisut piginnaasaannik ineriartortitsinissamut tunngasuuvuq. Tamatuma ilaatigut imarai atuartitsinermi atortunik digitaliusunik ineriartortitsineq kiisalu kalaallinut tulluarsakkamik inuit pisinnaatitaaffii pillugit pikkorissartitsinernik naammassinninnissaq.

Siullertut pikkorissarnermik arfinilinnik modulitalimmik ineriartortitsivugut, Kalaallit Nunaanni siunnersuisoqatigiinni, aalajangiisartuni, kattuffinni aamma illersuisoqarfinni sulianik suliaqartunut kiisalu ilaasortatut toqqakkanik inuit pisinnaatitaaffiit suliaqartunut siunnerfeqartumik. Modulit ulluni ataasiakkaani ornigulluni kiisalu tamatuma

saniatigut Kalaallit Nunaanni pissutsit, matuma ataani nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffii eqqarsaatigalugit inuit pisinnaatitaaffii pillugit digitaliusumik atuartitsinermi atortunik imaqassapput.

Aappaattut qitiusumik tungjuinermi suliaqartuni, matuma ataani ilinniartitsisunngorniarfimmi aamma isumaginninnermik siunnersortit ilisimatusarfimmi inuit pisinnaatitaaffii pillugit atuartitsineq nukittorsarniarlugu suleqatigiippugut.

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut qallunaat 2021-mut aningaasanut inatsisaanni Atlantikup Avannaani Aningaasaateqarfiit Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttimut ukiunut sisamanut immikkut aningaasaliissuteqarnikkut aningaasalersorneqarpoq.

KALAALLIT NUNAANNI EQQARTUUSSIVEQARNEQ PILLUGU SIUNNERSUISOQATIGIIT

Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq pillugu Siunnersuisoqatigiinni ukiumoortumik sammisaq pillugu ataatsimiinneq COVID-19-ip nunarsuaq tamakkerlugu tuniluunna pissutigalugu 2020-mi ingerlanneqanngilaq. Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Institutti sammisaq pillugu ataatsimiinnermut ilaagaluarpoq.

// Siunnersuisoqatigiinni, aalajangiisartuni aamma illersuisoqarfinni suliaqartut kiisalu atugarissaarnermik suliaqarlutik atorfillit soorlu isumaginninnermi siunnersortit aamma ilinniartitsisut akornanni inuit pisinnaatitaaffiink ilisimasaqarnerup annertusarniarneranut Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttip Ilisimatusarfik - Grønlands Universitet - aamma Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit suleqatigai.

ILINNIARTITAANISSAMUT AAMMA INUIT PISINNAATITAAFFIINI ATUARTITSINERMUT PISINNAATITAAFFIK

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Institutti aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit Kalaallit Nunaanni ilinniartitaaneq pillugu suliaasaqarfimmi killiffissiornikuupput. 2021-mi ataatsimoorluta ilinniartitaanissamut aamma inuit pisinnaatitaaffiini atuartitsinermut pisinnaatitaaffik pillugu killiffik pillugu nalunaarusiaq saqqummersipparput.

Nalunaarusiami ilinniartitaanissamut pisinnaatitaaffik itisilliffiqineqarpoq, tamatumani meeqqat atuarfianni ilinniarnermut atatillugu unammillernartut immikkut ukkatarineqarlutik. Ilaatigut elevhjemini atugarissaarnermi aamma immikkut atuartitsinerup pitsaassusaani unammillernartoqarpoq kiisalu ilinniartitsisut piginnaasaat nikerartuullutik. Nalunaarusiami ilaatigut innersuussutigaarput, Naalakkersuisut kommunit suleqatigalugit:

- Ilinniartitsisunik ilinniagalinnik illoqarfinni minnerusuni nunaqarfinnilu sulinissamut kajumissaarinissamut paarsiinnarnissamullu suliniutinik aallartisaassasut, assersuutigalugu nunaqarfinni aamma illoqarfinni atuarfiit akornanni suleqatigiinnernik imaluunniit ilinniartitsisut paarlaattarnerinik pilersitsinikkut.
- Qulakkiissagaat, speciallærerit ilinniagaasa aamma piginnaasaasa qaffasissusaannik malunnartumik pitsanngorsaanissaq, matuma ataani pingaartumik meeqqanut, kingunerlutsitsineq imaluunniit sumiginnagaaneq pissutigalugu inuunermi unammilligassanut atatillugu.

- Naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsunut misilitsinnermik, Kalaallit Nunaannut pissutsinut kiisalu kalaallit oqaasiinut tulluarsagaasumik ineriartortitsinissasut atulersitsissasullu.

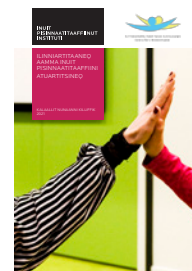
Ilangullugu innersuussutigaarput, inuusuttut ilinniariifiini ilinniartut atugarissaarnerat nuna tamakkerlugu uuttortarneqassasut kiisalu ilinniakkamik unitsitsiinnartarnermut pissutaasut qanimut misissorneqassasut, taakkulu aaqqissuussaasumik pissasut.

Nalunaarusiamittaaq Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit atuartitsinermut atatillugu pissutsit atuuttut sammineqarput kiisalu Kalaallit Nunaanni ilinniarfeqarfimmi attuumassuteqartuni inuit pisinnaatitaaffiini atuartitsinermik naammassininnissamut nassuiaasoqarpoq. Innersuussutigaarput, meeqqat atuarfiat pillugu inatsimmi siunertaq pillugu parafraffi allanngortinneqassasoq, taamaasilluni inuit pisinnaatitaaffiitut innersuussilluni, kiisalu ilinniartitaaneq pillugu periusissiap tullia inuit pisinnaatitaaffiik qaffasissutsini tamani atuartitsisoqartarnissaanut ukkatarinninnermik imaqaassasoq. Aamma innersuussutigaarput, ilinniakkani inuussutissarsuutigiligassani inuit pisinnaatitaaffii pillugit atortunik Kalaallit Nunaanni pissutsinut tulluurtunik ineriartortitsisoqassasoq. Tamanna tamatuma kingorna aallarnisaaffigaarput. Qulaani Ilisimatusarfimmik kiisalu Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugi Siunnersuisoqatigiinnik sulleqateqarnerput pillugu immikkoortumi paasisaqarnerugit.

// Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit
Instituttip aamma Kalaallit Nunaanni
Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit
Siunnersuisoqatigiit 2021-mi
ilinniarnissamut pisinnaatitaaffik aamma
Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiinik
atuartitsisarneq pillugu killiffissiorput.

Nalunaarusiap saqqummiunneqareernerani nalunaarusiami innersuussutit arlallit NIIK-mit – Nunatsinni Inuit Innarluutillit Kattuffiat, innarluutillit pillugit suliasaqarfimmi kattuffiit ataatsimoorfiannit taparserneqarput. Tusagassiuutini NIIK-p erseqqissarpaa speciallærerit ilinniagaqarnikkut kiisalu piginnaasaqarnikkut qaffasissusaata qaffannissaata pingaaruteqassusaa kiisalu kajumissaarutigalugu, ilinniarneq pillugu periusissiap nutaap suliffeqarfiit pisinnaatitaaffinnik sullissisut innersuussutaannik imaqqassasoq.

INEQARNISSAMUT PISINNAATITAAFFIK

Aggustimi 2020-mi Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttip Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit Kalaallit Nunaanni ineqarnissamut pisinnaatitaaffik pillugu killiffik pillugu nalunaarusiamik saqqummersitsivoq. Nalunaarusiami sammisat toqqarneqartut sisamat ukkatarineqarput:

- Angerlarsimaffeqanngitsut, inisseqqitat aamma inissaaleqisut
- Pinngitsaalliissummik anisitsisarnerit
- Ineqarneq pillugu maalaaruteqartarfik
- Paasissutissat pissarsiarineqarsinnaasut.

// Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit aamma Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Institutti isumaqarput, Kalaallit Nunaanni innuttaasut angerlarsimaffeqanngitsut, inisseqqitat inissaaleqisullu pillugit nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarummik pisariaqartitsisoqartoq.

Nalunaarusiami Kalaallit Nunaanni ineqarneq pillugu suliassaqarfimmi pissutsit ajornartorsiutaasut arlallit tikkuarpagut. Ajornartorsiutit ilagaat innuttaasut amerliartuinnartut aalajangersimasumik najugaqannginnerat kiisalu inissiigallartarfiit pissutsillu amigartut. Tamanna tunngavigalugu instituttip aamma siunnersuisoqatigiit ilaatigut innersuussutigaat, Naalackersuisut kommunit peqatigalugit:

- Angerlarsimaffeqanngitsunut, inisseqqitanut aamma inissaaleqisunut nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarummik ataatsimoortumik akuersissuteqarlutillu naammassinissasut, innuttaasut ilaqutariillu ikiorneqarnissaat qulakkeerniarlugu, inuttut aningaasaqarnikkullu inissisimanerisa pitsanngorsarnissaa periarfissinniarlugu kiisalu inissiamik tulluurtumik nassaarnissaannut ikiorniarlugit.
 - Inisseeqqittarfiit pillugit minnerpaaffissanik eqqussissasut, matuma ataani kiassarneq, innaallagiq, perusuersartarfik uffarfillu atoriaannaat pillugit piunasaqaateqartoqassasoq.
 - Qulakkiissagaat, ineqarnermut suliassaqarfimmi ineriartorneq pillugu ilisimasaniik paasissutissanillu pissarsisoqassasoq nutarsaasoqassasorlu, matuma ataani inuit aalajangersimasumik najugaqanngitsut aamma pinngitsaaliilluni anisitsinerit amerlassusai misissorneqassasut.
-

Nalunaarusiaq tunngavigalugu Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit Nuummi Kofoed Skolemi sammisaq pillugu saqqummiipput, ukiunilu kingullerni Kalaallit Nunaanni nalinginnaasumik angertarsimaffeqannginneq pillugu ajornartorsiutit annertunerusumik ukkatarineqarput. Juuni 2021-mi Kommuneqarfik Sermersuup angerlarsimaffeqanngitsunut periusissiaq saqqummiuppaa. Inuit Ataqtigiit aamma Naleqqap naalackersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiissutaani "Nammaqatigiinneq, Patajaassuseq, Siuariartorneq" 2021-meersumi siunissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu ineqarnermut politikki ilanngunneqarpoq, tassani naalagaaffiup kommunit suleqatiginiarpai angerlarsimaffeqanngitsut ikilisarniarlugit. Isumaqatigiissummik ilaatigut anguniarneqarpoq 2035-imi kissaatiginartumillu siusinnerusukkut Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqannginnerup nungutinissaa.

Sulili innuttaasunut angerlarsimaffeqanngitsunut, inisseqqitanut kiisalu inissaaleqisunut nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarut pisariaqartinneqarpoq.

INUIT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT PAASISSUTISSANIK AMIGAATEQARNEQ

Inuit pisinnaatitaaffiik illersuinissamut siuarsaanissamullu piumasaqaataavoq, suliassa qarfinni annertuuni qanoq inissimasoqarneranik ataatsimut isiginnissinnaaneq, kiisalu ineriartornerup aaqqissuussaasumik malinnaavigineqarnissaa. Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Inuit Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit peqatigalugit arlaleriarlutik uparuarnikuuat, Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiik malinninnissamut suliassa qarfiit pingaaruteqartut ineriartorfiunerannut aaqqissuussamik paasissutissanik katersuineq ataatsimullu isiginninnissaq amigaatigineqartoq. Pisuni arlallinni innersuussutit taakku NP-mi inuit pisinnaatitaaffiik suliqaartunik Kalallit Nunaannut Danmarkimullu innersuussutini ersersinneqarput, ilaatigut NP-mi Arnat pillugit Ataatsimiititaliarsuup aamma NP-mi Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit innersuussutigini kuuat arnanut meeqqanullu persuttaasarneq pillugu paasissutissanik katersineq aamma misissuisarneq nukittorsarneqassasut.

Pingaartumik meeqqat pisinnaatitaaffii pineqartillugit, ukiuni kingullerni oqartussaasut periusissianik iliuusissatullu pilersaarutini arlalippassuarnik saqqummiussisarnikuupput.

Instituttip meeqqat pisinnaatitaaffiik ukkatarinninnerup annertusini kuunera tapersorsorpaa kiisalu – Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Sullissivik MIO assigalugu – suliniutit akornanni anguniakkat aalajangersimasut pisariaqartinneqarneri takusinnaallugu. Peqatigitillugu pissutsit Peqatigitillugu kommunini aaqqissuussamik paasissutissanik katersinermi pissutsit unammillernartoqarfiupput. Ilaatigut kommunit akornanni isumaginninnermi suliat aamma nalunaarutiginninnerit pillugit paasissutissanik katersinermi unammillernartoqartarpoq.

Taamaattumik pitsaasuvoq, Inatsisartut 2020-mi akuersissutigimmassuk, Kalaallit Nunaat NP-mi Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqaatigiissut tamaat eqquutsinniarlugu nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarummik peqassasoq. Taama aalajangiisoqarpoq, 2021-mi Inatsisartunut qinersisoqareernerat naalakkersuisooqatigiinnissamut isumaqaatigiissutip nutaap atuutilinginnerani, taamaattumik instituttip Naalakkersuisut nutaat meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffii pillugit suliniuteqarnermik nukittorsaanermik aamma aaqqissuussinermik suliqaarnerat malinnaaffigaa.

// Meeqqat pisinnaatitaaffiik
nukittorsaaniarluni suliniutit pioreertut
akornanni anguniakkanik piviusunik
Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Institutti
ujartuivoq.

OQARTUSSAASUNIK ALLANILLU SIUNNERSUINEQ

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Institutti Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu oqartussaasut inuit pisinnaatitaaffii pillugit apeqqutit pillugit siunnersuisarpoq. Ilaatigut inatsisissamut imaluunniit nalunaarummut missingiut inuit pisinnaatitaaffii pillugit ajornartorsiutinik imaqaraangat oqartussaasut inatsisissamut nutaamut missingiutinut tusarniaanermi akissutinik nassiussinikkut taamaaliortarpugut. Aammattaaq oqartussaasut NP-mut Danmarkimi Kalaallillu Nunaanni pissutit pillugit nalunaarusianut missingiutaannut tusarniaanermi akissutinik nassiussisarpuqut.

Aggustimi 2020-mit juuli 2021 ilanngullugu tusarniaaneriit 25-t suliaragut. Pisuni 14-ini oqaaseqaateqarpugut. Tusarniaanermi akissutit tamarmik uani nassaarineqarsinnaapput (qallunaatut): menneskeret.dk/monitorering/hoeringssvar.

INUIT PISINNAATITAFFII PILLUGIT ATAATSIMIITITALIARSUARMIK PILERSITSINEQ

Decembarimi 2020-mi taamani Naalakkersuisuusut Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit ataatsimiititaliarsuaq pilersinneqassasoq siunnersuutigaat, tamatumunngalu atatillugu maannakkut illersuisoqarfiit pingasuusut tassa meeqqanut, innarluutilinnut aamma utoqqarnut illersuisoqarfiit kiisalu Naligiissitaanermut Siunnersuisoqatigiit aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit ataatsimut katitsinneqassasut siunnersuutigalugu.

Instituttip siunnersuummut tusarniaanermut akissutaani oqaatigaarput, nuna tamakkerlugu inuit pisinnaatitaaffiinik suliaqarneq Kalaallit Nunaannit akisussaaffigineqarsinnaaneranut eqqarsaat tapersorsorlugu, kisiannili inuit pisinnaatitaaffii pillugit sullissiviup qanimut aqqissuusaaanera politikikkut aalajangiiffiusuaannassasoq. Kalaallit Nunaata tungaanit kissaatigineqarpat inuit pisinnaatitaaffii pillugit sullissiviup pisortatigoortumik Kalaallit Nunaanni suliffeqarfimmit akisussaaffigineqalernissaa, tamanna tapersorsorparput.

Tusarniaanermi akissummi ersersinneqartut, instituttip sulinerup ingerlanera kiisalu missingiutip suliarineqarnissaa sioqqullugu suliffeqarfinnik eqqugaasussanik peqataatsinnginneq qularnartoqartippaa. Inuit pisinnaatitaaffii pillugit sullissivimmik pilersitsinikkut qitiussaaq pissutsit Kalaallit Nunaanni atuuttut aallaaviginissaat. Kalaallit Nunaanni nuna tamakkerlugu inuit pisinnaatitaaffiinik sullissiviup arlaannaanulluunniit attuumassuteqanngitsoq Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiinik sunniuteqarluartumik piviusunngortitsinissamut tapiissuteqarnissamut pitsaanerpaanik atugassaqassappat, qitiusumik suliaqartut misilittagaat tusarnaarneqartariaqarput, taamaasilluni ilisimasat pioreersut tunngavigineqarsinnaassammata. Tassunga atatillugu instituttip oqaatigaa, Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit, Innarluutilit Illersuisoqarfiat Tilioq, Meeqqat Illersuisoqarfiat

MIO aamma Naligiissitaanermut Siunnersuisoqatiguit immikkut suliamut tunngasunik nukittuunik kiisalu ilisimasaniq qajannaatsunik pilersitsisimasut, kiisalu inuit pisinnaatitaaffiik suliaqarnermi immikkut ittumik misilittagaqartut. Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit sullissivimmi atugassarititaasut, Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiik naammassinninnissamut atugassat nukittorsassavaat nukilaallisarnagit.

Taamanikkut Peqqissutsimut Naalackersuisup, Anna Wangenheimip, 2021-mi februaarimi paasissutissiissutigaa inatsisissatut siunnersuut unitsikkallarneqartoq.

// Kalaallit Nunaanni nuna tamakkerlugu inuit pisinnaatitaaffiik sullissivik attuumassuteqanngitsoq Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiik sunniuteqarluartumik piviusunngortitsinermut tapersiinissamut pitsaanerpaanik atugassaqqassaguni, qitiusumik suliaqartut misilittagaat tusarnaarneqartariaqarput, tamatumuuna ilisimasat pioreersut tunngavigineqarsinnaassammata.

// Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttip tusarniaanermi akissuteqarnermi mianersoqqussutiginiuuuaa, isertitsivimmiittut mattussivimmuut inissinneqartut, tarnikkut innarlernissamut aarlerinartorsiortartut.

ISERTITSIVINNI AALAKOORNARTUMIK AAMMA AANNGAJAARNIUTINIK ATUINEQ AKIORNIARLUGU SULINIUTEQARNEQ

Justitsministeriet 2021-p aallartinnerani Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinermut inatsisip aamma eqqartuussisarnermi inatsisip allanngortinneqarnissaannut siunnersuutitut missingiutit pillugit Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttip oqaaseqaateqarnissaa qinnutigaa, taakkunani ilaatigut isertitsivinni aalakoornartumik aamma aanngajaarniutitik atuisarneq akiorniarlugu suliniutit sammeneqarput. Siunnersuut pineqaatissinneqarsimasup – taamungaannaq tigusinikkut imaluunniit pasitsaassaqaarnikkut – tamanna naammaginaratumik tungavilersorluagaappat supoorluni imaluunniit

quilluni misissuiffiginissaanut periarfissamik pilersitsissaaq. Peqatigitillugu siunnersuutit ilaatigut periarfissaalersinniarpaq, isertitsisarfiit pineqaatissinneqarsimasunik supoorluni imaluunniit quilluni misissuiffigineqarnissamut peqataajumanngitsunut pillaatit ineqqanut ataasiittarissanut inissinneqartarnissaat. Ineqqamut ataasiittarissamut – tassa mattussivimmuut - inissiisarneq Pinerluttunik Isumaginnittoqarfimmi pillaat akuliunneq annertunerpaajuvoq, pineqaatissinneqarsimasumullu tarnikkut innarlernissamut aarlerinaatitaqarluni.

Taamaattumik tusarniaanermi akissuteqarnermi instituttip innersuussutigaa, Kalaallit Nunaanni Pinerluttunik Isumaginnittoqarfiup

aamma Justitsministeriap ingerlaavartumik eqqumaffigissagaat, pisuni assigiinngitsuni sorlerni ineeqqamut ataasiittarissamut inissiinermik atuineq inatsisinik unioqqutitsilluni aanngajaarniutinik aalakoornartumillu atuinnermut misissuisarnermut atatillugu pillaatitut naleqquttuunersoq, kiisalu iliuutsit allat siunertamut tulluarnernerusut. Ilanngullugu innersuussutigaarput, Kalaallit Nunaanni Pinerluttunik Isumaginnittoqarfiup aamma Justitsministeriap eqqumaffigissagaat pillaanermut atatillugu pineqaatissinneqarsimasup inatsisitigut isumannaatsuunissamut qularnaveeqqutaasa malinneqarnissaat, kiisalu ineeqqamut ataasiittarissamut inissiinerup tarnikkut ajoqutaasinnaanera qanoq pinaveersaartinneqarsinnaanersoq, aamma sulisut qanoq iliussanersut, pineqaatissinneqarsimasoq ajoqusersimasutut pissuseqarpat.

Tamatuma saniatigut pineqaatissinneqarsimasoq misissortilluni paasineqarsimaguni kiisalu misissorneqarumanginnermini qanoq sivisutigisumik ineeqqamut kisimiittarissamut inissinneqartassanersoq pillugu erseqqissarneqarnissaa ujartorparput.

KALAALLIT NUNAANNI UUMASSUSILLIT ASSIGIINNGISITAARNERINUT PERIUSISSISAQ 2030

Naalakkersuisut 2020-mi Kalaallit Nunaanni uumassusillit assigiinngisitaarnerinut periusissiamut missingiut siulleg tusarniaassutissatut nassiuppaat. Missingiummik siunertaavoq Kalaallit Nunaanni uumassusillit assigiinngisitaarnerinik aamma pinngortitap pisuussutaanik 2030-p tungaanut patajaatsumik aqutsinissamut sinaakkutit inissinneqarnissaat.

Periusissiamut missingiummi anguniakkat ilaanni ersersinneqarpoq, Naalakkersuisut ingerlaavartumik nunarsuaq tamakkerlugu aamma nunat ilaani isumaqatigiissutit nutaat attuumassuteqassutaat aamma atulersinneqarsinnaanerat nalilersortassagaat. Missingiummittaaq ersersinneqarpoq, Naalakkersuisut nunani tamalaani isumaqatigiissutit attuumassuteqartut ilaatigut nuna tamakkerlugu inatsisini kiisalu nuna tamakkerlugu ingerlatsinermik aqqjissuussinerni atuutilersittassagaat. Innersuussutigaarput, Naalakkersuisut NP-mi isumaqatigiissutit marluk Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnissaat pillugu Danmark oqaloqatigissagaat. Tamatumani pineqarput ilaatigut Avatangiisit pillugit Suliassaqarfimmi Paasissutissanik Pissarsisinnaaneq, Aalajangiiniarnerni Tamat Peqataanissaat kiisalu Naammagittaalliuteqarsinnaaneq aamma Eqqartuussivitsigut Aalajangiisarnerit pillugit NP-p Isumaqatigiissutaa (Århusimi isumaqatigiissut), ilaatigullu Kviksølv pillugu NP-p Isumaqatigiissutaa (Isumaqatigiissut Minamata). Isumaqatigiissummik Minamatamik ilaatigut kviksølvip ajoqutaasortaanik ajoqusernissaq pinaveersaartinniarlugu inuit peqqissusaasa illersornissaat anguniagaavoq. Uumassusillit assigiinngisitaarnerinut periusissiaq inaarutaasoq juuli 2021-mi saqqummiunneqarpoq. Novembarimi 2020-mi Isumaqatigiissut Minamata atuutilersinneqassasoq pillugu aalajangiinissamut siunnersuut Inatsisartut akuersissutigaa, tassungalu atatillugu Kalaallit Nunaata isumaqatigiissummut ilaatinneqannginnera februaari 2021-mi atorunnaarsinneqarpoq.

NUNANI TAMALAANI NALUNAARUSIAT

NUNARSUAQ TAMAKKERLUGU PIFFISSAKKAARTUMIK NALILIINEQ (UPR)

Ukiut tallimat tamaasa missiliorlugit nunarsuarmi nunat NP-mi Nunarsuaq Tamakkerlugu Piffissakkaartumik Naliliinermik (UPR) taaneqartartumik "inuit pisinnaatitaaffiini misilitsittarput". UPR-imi NP-mi Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit NP-mi naalagaaffinni ilaasortani pissutsit nunat tamaasa ataasiakkaarlugit ataatsimeeqatiginerani misissortarpaat. Ataatsimiinnerit taakku aamma UPR-imi misilitsinnernik taaneqartarput.

Maajimi 2021-mi Danmark, Kalaallit Nunaat aamma Savalimmiut misilitsipput. UPR-imi misilitsinnissaq sioqqullugu Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttip Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit NP-mi Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinnut innersuussutinik suliaqarpoq. Matumani Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiini unammillernartut aamma ajornartorsiutit, siunnersuisoqatigiit aamma instituttip pingaarnarpaatut isigisaat nassuiaaffigaagut, kiisalu pissutsit qanoq pitsanngorsarneqarsinnaaneri innersuussuteqarfigalugit.

Innersuussutit saniatigut aamma siunnersuisoqatigiit suleqatigaagut, misilitsinnerup kiisalu innersuussutitta eqqumaffiqarneqarsinnaannut arlalinnik suliniuteqarluta. Ilaatigut innersuussutit kalaallisut qallunaatullu nutsertippagut, taakkulu pissarsiariuminartunngorlut saqqummersillugit.

Tamatuma saniatigut decembarimi 2020-mi Nuummi UPR pillugu internetikkut innuttaasunut ataatsimiisitsinermi Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfimmit aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinnit aaqqissuunneqartumi saqqummiivugut.

Februaari 2021-mi institutti Danmarkimi UPR pillugu inuiaqatigiinni peqatifiiffiit kattuffiat suleqatigalugu aallartitaqarfinnut internetikkut ataatsimiinnermik aaqqissuussivoq. Ataatsimiinnermik siunertaavoq aallartitaqarfinnut Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit unammillernartut annertunerpaat ersersinnissaat, taamaasillugillu misilitsinnermi peqataanissaannut piareersarlugit. Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit ataatsimiinnermi saqqummiussipput, kiisalu Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit unammillernartunik oqallisiginninnermi oqallinnerup sakkortuallaannginnissaanik isumaginnittuullutik.

UPR-imi misilitsinnermut atatillugu NP-mi Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni pissutsit qanoq pitsanngorsarneqarsinnaaneri pillugit arlalinnik innersuussuteqarput. Innersuussutit taakku arlalinnik instituttip aamma siunnersuisoqatigiit innersuussutigisimasaannik ersersitsipput. Ilaatigut Kalaallit Nunaata Canadamit innersuussut akuerinikuuaa, Kalaallit Nunaata suliffeqarfeqarfiup iluani avataanilu, immikkoortuni akuerisaasuni tamani immikkoortitsinissaq akiorniarlugu

nalinginnaasuumik illersuinissamut
eqqussinissaa pillugu, tamatumunngalu
atatillugu arlaannaanulluunniit
attuumassuteqanngitsumik
naammagittaalliornernik aalajangiisartunik
pilersitsissalluni.

NP-MI ARNAT PILLUGIT ATAATSIMIITITALIARSUAQ

NP-mi Arnat pillugit Ataatsimiititaliarup
ingerlaavartumik misissortarpai Danmarkimi,
Savalimmiuni aamma Kalaallit Nunaanni
NP-mi Arnat pillugit Isumaqatigiissutip
eqquutsinnissaanut suliniuteqarnerit.
Isumaqatigiissutip siunertaraa arnanut
qanorluunniit immikkoortitsisarnerit
atorunnaarsinnissai. Misilitsinneq kingulleq
februaari 2021-mi ingerlanneqarpoq.

// 2021-mi NP-mi Arnat pillugit
Ataatsimiititaliarup Kalaallit Nunaanni
arnat pisinnaatitaaffii ukkatarai.
Tamatumunnga atatillugu Inuit
Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttip aamma
Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii
pillugit Siunnersuisoqatigiit Kalaallit
Nunaata arnat pisinnaatitaaffiik
siuarsaanermik illersuinermillu sulineq
qanoq nukittorsarsinnaaneraa pillugu
innersuussuteqarput.

// NP-mi Nunap Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Immikkut Ilisimasagarfiata 2021-mi meeqqat pisinnaatitaaffii qanimut misissorpaat. Institutti Kalaallit Nunaanni pissutsit pillugit ilisimasani tapersiivoq.

Misilitsinnissaq sioqqullugu Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttip Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit innersuussuteqarput, arnat pisinnaatitaaffiisa qanoq siuarsarnissaat illersornissaallu pillugit Kalaallit Nunaata suliaqarnini qanoq nukittorsarsinnaaneraa.

Arnat pillugit ataatsimiititaliarsuarmut nalunaarusiatigut kiisalu misilitsinnissaq sioqqullugu ataatsimiinnerni oqaatsitigut innersuussutigut saqqummiuppagut. Ataatsimiititaliarsuarmik oqaloqatigiilluni ataatsimiinnermi instituttip ilagaa Kathrine Bødker, Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanermut Siunnersuisoqatigiinnut siulittaasuusoq kiisalu Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinnut ilaasortaasoq.

Siunnersuisoqatigiit aamma instituttip ilaatigut nalunaarusiaraa Kalaallit Nunaanni niviarsiaqqanut aamma arnanut nakuusernarnerup aamma kinguaassiutitigut atonerluisarnerup annertussusaa aamma pissutsit pillugit misissuinernik amerlanerusunik aamma suliassaqarfimmi suliniutit aallartisarneqareersut pillugit paasissutissanik annertunerusunik ujaruullutik.

Misilitsinnerup Kalaallit Nunaannut arlalinnik innersuussuteqartoqarnera kinguneraa, tamatumani innersuussutit arlallit siunnersuisoqatigiit aamma instituttip innersuussutaanut assigupput. Ilaatigut ataatsimiititaliaruup innersuussutigaa, kinguaassiutitigut persuttaaneq aamma angerlarsimaffimmi nakuuserneq akiorniarlugit Kalaallit Nunaat periusissiamik aamma iliuusissatut pilersaarummik nutaamik ineriartortitsissasoq. Ataatsimiititaliaruup tikkuarpaa, suliniutit imminut toquttarnermik aamma atonerluisuunermik suliniutinut ilanngullugit eqqarsaatigineqartariaqartut, kiisalu arnanut aamma niviarsiaqqanut nakuusernarneq pillugit paasissutissat annertunerusumik katersorneqarlutillu misissorneqartariaqartut.

Juuni 2021-mi aamma NP-mi Arnat pillugit Ataatsimiititaliaruup nunap inoqqaavisa arnat niviarsiaqqallu pisinnaatitaaffii pillugit sammisaq pillugu ulloqarnerani institutti allakkatigut ilanngutassiivoq. Matumani Kalaallit Nunaanni arnat niviarsiaqqallu pisinnaatitaaffii pillugit pissutsit kiisalu kalaallit Danmarkimi atugaasa nassuiarnissai ukkataraarput. Pisuni taakkunani Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi oqartussaasut kalaallinut arnanut niviarsiaqqanullu nakuusernarnerup aamma

immikkoortitsisarnerup annikillisarnissaanut suliniutinik qanoq nukittorsaasinnaanerat pillugu innersuussuteqarpugut. Ilanngutassiinitsinnittaaq nunap inoqqaavi arnat niviarsiaqqallu pisinnaatitaaffii pillugit ataatsimiititaliaruup General Comment-imik taaneqartartumik suliqaarnissaanut aggersumut Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit peqataatinneqarnissat kajumissaarutigaarput. Siunnersuisoqatigiinni siulittaasoq, Sara Olsvig, sammisaq pillugu ulloqartitsinermi oqaaseqarluni saqqummiussinikkut peqataavoq, tassani ilaatigut politikkikkut ingerlariaatsini suaassutsit akornanni immikkoortitsisoqannginnissaa kiisalu nalogiissitsisoqarnissaa ukkataraa.

NUNAP INOQQAAVIS PISINNAATITAFFII PILLUGIT NP-MI ILISIMASALLIT ATAATSIMOORTITAT

2021-p aallartinnerani Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttip meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit allaatigisamut ilanngutassiisummik nassiussivoq, tassani Nunap Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit NP-p Nalunaarutaa aallaavigineqarpoq. Allaatigisaq Nunap Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit NP-mi Ilisimasallit ataatsimoortitat suliaraat. Instituttip Kalaallit Nunaanni meeqqat pisinnaatitaaffiini unammillernartut arlallit nassuiaateqarfigai, ilaatigut nakuusernarnerup, kinguaassiutitigut atonerluisarnermut aamma imminut toquttarnerup annertunerujussui. Suliassaqarfinni taakkunani siusinnerusukkat innersuussutigisimasagut erseqqissarpagut kiisalu kalaallit meerartaasa ilinniagaqarnissamut, ineqarnissamut aamma peqqinnissamut pisinnaatitaaffiini unammillernartut arlallit nassuiaassutigalugit.

KALAALLIT NUNAANNI INUIT PISINNAATITAAFFIINI SIUARIAATIT

- Peqatigiiffiit, inuit pisinnaatitaaffiiniq suliaqartut, Kalaallit Nunaanni 2022-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi eqqarsaatigineqarput. Naalakkersuisut siunnersuutigaat Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinnut, Utoqqaat Illersuisuannut, Naligiissitaanermut Siunnersuisoqatigiinnut kiisalu Inuit Circumpolar Council (ICC) – Greenland-imut aningaasaliissutit qaffanneqassasut.
- Naalakkersuisut pisortatigoortumik piitsuussutsimut killiliissummik eqqusserusupput.
- Naalakkersuisut aamma Danmarkimi naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu atugarliortut pillugit nukittunerusumik suliniuteqarnissaq pillugu kalaallit-qallunaat akornanni suli suleqatigiipput. Ilaatigut meeqqat pillugit suliat suliarineqanngitsut ikilisarniarlugit anguniagaqarluni suliniummik naammassinnittoqarnikuvoq. Kisiannili suli kommunini suliassanik isumaginninnermi unammillernartoqarpoq, kiisalu suleqatigiinnermi suliniutit malittareqqiivigineqarnissaannut paasissutissanik amigaateqartoqarluni.
- Qeqqata Kommuniata aamma UNICEF-ip akornanni suleqatigiinnerup inerneraa, Kalaallit Nunaata juuni 2021-mi siullermeerluni atuarfiit pisinnaatitaaffinnik tunngavilinnik marlunnik peqalnera. Atuarfinnik pisinnaatitaaffinnik tunngavilinnik siunertaavoq NP-mi Meeqqat pillugit

Isumaqatigiissummi tunngaviit atuartut ulluinnaanut tunngavigilersinnissaat.

- Decembarimi 2020-mi Danmarkip statsministeria, Mette Frederiksen, kalaallinut 22-nut, meeraallutik 1951-imi misiliutaasutut taaneqartartumut atatillugu ilaquttaminnit avissaartitaasimasunut utoqqatsissuteqarpoq.

KALAALLIT NUNAANNI INUIT PISINNAATITAAFFIINI UNAMMILLERNARTUT ANNERTUUT

- Soorlu Inuit Pisinnaatitaaffiinnut Instituttit, Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit peqatigalugit NP-mi inuit pisinnaatitaaffii pillugit ataatsimiititaliarsuarnut arlalinnut nalunaarusiarinikuusagut naapertorlugit, Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit suli annertuunik unammillernartoqarpoq. Pingaartumik nakuusertarnerit amerlasuut, imminut toquttartut amerlasuut aamma kinguaassiutitigut atonerluisarnerit, ingammik meeqqanut amerlasuut immikkut unammillernartoqarfiupput.
- Suliassaqarfinni arlalinni, Kalaallit Nunaanni innuttaasut inuit pisinnaatitaaffiisigut illersorneqarnissaannut attuumassuteqartuni nalinginnaasumik paasissutissanik amigaateqartoqartarpoq. Tamatumani ilaatigut pineqarput Kalaallit Nunaanni isertitsivinni aamma aalakoortunut isertitsivinni pissutsit pillugit kiisalu meeqqat atugarliortut aamma inuit innarluutillit atugaat pillugit paasissutissat.
- Kalaallit Nunaat inuit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutinut arlalinnut nunap immikkoortuatut tunuarsimaarfigineqarpoq.

// Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu atugarliortut pillugit suliniuteqarnerup nukittorsarnissaa pillugu Naalackersuisut aamma Danmarkimi naalackersuisut kalaallit-qallunaallu akornanni suleqatigiipput.

Tamatumunnga ilaatigut pineqarput Europami Siunensuisoqatigiit arnanut nakuusertarnermik kiisalu angerlarsimaffimmi nakuusertarnermik pinaveersaartitsineq aamma akiuiniarneq pillugu isumaqatigiissutaa, Europami Siunnersuisoqatigiit meeqqat kinguaassiutitigut atornerlunneqannginnissaat pillugu illersuinissamut isumaqatigiissutaat

kiisalu NP-mi Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummi inuit ataasiakkaat naammagittaalliorsinnaanerit pillugu ilassutitut malitassat.

INUIT
PISINNAATITAAFFIINUT
INSTITUTI